

**TİCARİ ETLİK, DAMIZLIK VE YUMURTACI KANATLI HAYVANCILIK
FAALİYETLERİNDEN KAYNAKLI DIŞKILARIN YÖNETİMİNDE UYULACAK
USUL VE ESASLAR**

Madde 1: Amaç:

(1) Bu usul ve esaslar; ticari etlik, damızlık ve yumurtacı kanatlı hayvancılık faaliyetlerinden kaynaklanan dışkı ve idrarların; oluşumundan bertarafına kadar çevre ve insan sağlığına zarar vermeden yönetiminin sağlanması, atık oluşumunun azaltılması, atıkların yeniden kullanımı, geri dönüşümü, geri kazanımı gibi yollar ile doğal kaynak kullanımının azaltılması amacıyla hazırlanmıştır.

Madde 2: Kapsam:

Ticari etlik, damızlık ve yumurtacı kanatlı hayvancılık faaliyetlerinden kaynaklanan dışkı ve idrarının (altlık olarak kullanılan saman ve talaş parçaları ile karışık olsun veya olmasın) Uşak İli sınırları içerisinde taşınması, kullanımı, geri kazanımı veya bertarafı işlemlerinde uyulacak usul ve esaslar ile bunların denetimini ve uygulanacak idari yaptırımları kapsamaktadır.

Madde 3: Taşıma:

(1) Hayvansal dışkının (atık olarak ifade edilecektir) taşınması esnasında aşağıda belirtilen hususlara riayet edilecektir.

- a) Atıkların üretildikleri / buldukları yere yakın ve en uygun tesise en hızlı şekilde ulaştırılarak, uygun yöntem ve teknolojiler kullanılarak işlenmesi esastır.
- b) Atığın veya bunun işlenmesi sonucunda ortaya çıkan fermente ürünlerin, görünüş, koku, toz, sızdırma ve benzeri faktörler yönünden çevreyi kirletmeyecek şekilde kapalı araçlarda taşınması zorunludur.
- c) Taşıma araçlarının kasa veya tanklarının sızdırmaz ve kolaylıkla temizlenebilir nitelikte olması gerekmektedir.
- d) Toprakta kullanılacak hayvan dışkılarının köy yollarında 20 Km mesafeye kadar taşınması durumunda, açık kasalı taşıma araçları ile taşıma esnasında araç kasasının üzerinin branda ile kapatılması; karayollarında taşınması durumunda ise, görünüş, koku, toz, sızdırma ve benzeri faktörler yönünden çevreyi kirletmeyecek şekilde kapalı araçlarda taşınması zorunludur.
- e) Atık taşıyan araçlar meskun mahallelere uygunsuz şekilde park edilmeyecektir.

T.C
UŞAK VALİLİĞİ
Çevre, Şehircilik Ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

- f) Atık taşıma araçlarında; tarımsal amaçlı olarak toprakta kullanılacak olanlar için İl/İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün uygunluk yazısı, geri kazanım /bertaraf tesislerine gönderilenler için ise EK-1'de yer alan "Hayvansal Dışkı Taşıma ve Geri Kazanım / Bertaraf Formu" bulundurulacaktır.
- g) Atık taşıyan araçlarla başka malzeme taşınması biyogüvenlik açısından risk teşkil edebileceğinden uygun görülmemektedir. Bu nedenle İlimiz sınırları içinde oluşan hayvansal dışkılar, yalnızca Uşak İl Tarım ve Orman Müdürlüğünden EK-2'de örneği verilen "Araç Kayıt Belgesi"ni almış araçlar tarafından taşınacaktır.
- h) Taşıma araçlarında "Hayvansal Dışkı Taşıma ve Geri Kazanım/Bertaraf Formu" ile "Araç Kayıt Belgesini" bulundurmayan taşıyıcılara idari yaptırım uygulanır. Taşıyıcıların; idari yaptırım tarihinden itibaren söz konusu belgeleri 1 ay içerisinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne sunmaları gerekmektedir. Belirtilen süre içerisinde ilgili belgeleri sunmayan taşıyıcılara 2872 Sayılı Çevre Kanunu gereğince idari yaptırım miktarında artırım uygulanır.

Madde 4: Tarımsal Amaçlı Toprakta Kullanım:

(1) Hayvansal dışkıların işlenmeden doğrudan toprağa verilebilmesi için ilgili İl/ İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün uygun görüşü alınacaktır.

(2) Uygun Görüş için yapılacak başvuru sırasında;

- Kümes/ Ahır İşletme numarası,
- Cinsi (Tavuk, Hindi, Büyükbaş, Küçükbaş vb.)
- Altlık olarak kullanılan malzemenin cinsi,
- Çıkış ve varış noktası bilgileri,
- Kullanılacak miktar,
- Çıkış noktası ile varış noktası arasındaki mesafe,
- Hayvansal dışkıyı taşıyacak aracın Plakası ve
- Uşak İl/ İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından istenilecek diğer bilgi ve belgelerin

Başvuru dosyası içerisinde sunulması gerekmektedir.

Sayfa 2 / 7

T.C
UŞAK VALİLİĞİ
Çevre, Şehircilik Ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

(3) Başvurular; İl/ İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünce; 23.07.2016 tarihli ve 29779 Sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren Tarımsal Kaynaklı Nitrat Kirliliğine Karşı Suların Korunması Yönetmeliği, 11.02.2017 tarihli ve 29976 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Sularda Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nitrat Kirliliğinin Önlenmesine Yönelik İyi Tarım Uygulamaları Kodu Tebliği ile 24.12.2011 tarihli ve 28152 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren İnsan Tüketimi Amacıyla Kullanılmayan Hayvansal Yan Ürünler Yönetmeliği başta olmak üzere mer'i mevzuat hükümleri doğrultusunda tüm yönleriyle değerlendirilerek görüş verilecektir.

Madde 5: Geri Kazanım ve Bertaraf:

- a) Atıkların geri kazanılması ve/veya bertaraf edilmesi işlemleri, gerekli izin ve/veya çevre lisansı almış tesisler tarafından gerçekleştirilir. Atıkların bu tesisler dışında üçüncü kişiler tarafından geri kazanım ve bertaraf faaliyetinin gerçekleştirilmesi, diğer maddelerle ve yakıtlara karıştırılarak yakılması yasaktır.
- b) Atıkların yakılarak bertaraf edilmesinde 06.10.2010 tarihli ve 27721 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Atıkların Yakılmasına İlişkin Yönetmelik hükümleri, gübreten kompost elde edilmesi amacıyla kurulacak tesisler için 05.03.2015 tarihli ve 29286 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Kompost Tebliği hükümleri, Biyo-kurutma ve biyometanizasyon tesisleri için de 10.10.2015 tarihli ve 29498 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Mekanik Ayırma, Biyokurutma ve Biyometanizasyon Tesisleri İle Fermente Ürün Yönetimi Tebliği hükümleri uygulanır.
- c) Atıkların yakılması sırasında üretilen ısının, elektrik enerjisine dönüştürme, üretim sürecinde kullanma ya da bölgesel ısıtmada kullanma gibi yöntemlerle en elverişli biçimde geri kazanılması esastır.
- d) Yakma veya beraber yakma tesisinin işleticisi, özellikle havanın, toprağın, yüzey ve yeraltı sularının kirlenmesi ile koku ve gürültü gibi çevre üzerindeki olası olumsuz etkileri ve insan sağlığı açısından doğrudan risk oluşturan kirlilik kaynaklarını önlemek veya azaltmak zorundadır.
- e) Biyokurutma, kompost ve biyometanizasyon tesisleri, faaliyetlerinden kaynaklanabilecek koku, toz, sızıntı suyu, gaz ve benzeri olumsuz etkileri asgari düzeye indirmek için her türlü önleyici tedbir almakla, tesise gelen ve işlenmeye uygun olmayan atıklar ile tesisten çıkan ve kullanıma uygun olmayan ürünleri ilgili mevzuata uygun olarak bertaraf etmekle, yükümlüdür.

Sayfa 3 / 7

T.C
UŞAK VALİLİĞİ
Çevre, Şehircilik Ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

Madde 6: Diğer Hususlar:

- a) 02.04.2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Atık Yönetimi Yönetmeliği’nin 5.maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde yer alan “Atıkların üretildikleri / buldukları yere en yakın ve en uygun tesise en hızlı şekilde ulaştırılarak, uygun yöntem ve teknolojiler kullanılarak işlenmesi esastır.” hükmü çerçevesinde atıkların ilgili mevzuatı kapsamında çevre lisanslı atık işleme tesislerinde yönetiminin sağlanması gerekmekte olup, hayvansal dışkılar biyobozunur atık olarak yönetimi sağlanabilecek atıklar olduğundan, bu atıkların Atık Yönetimi Yönetmeliği Kapsamında belirtilen sürelerde depolanması, depolandığı yerde bozunma sürecinin başlama ihtimali ile birlikte koku, haşere üremesi ve diğer çevresel risklere neden olabileceği dikkate alındığında ara depolama tesislerinde depolanması/ biriktirilmesi uygun görülmemektedir.
- b) Mevcutta aktif olarak faaliyet gösteren kanatlı hayvancılık tesislerinin veya üye olduğu yetiştirici örgütlerinin; kanatlı hayvan çiftliklerinde oluşan atıkları verecekleri çevre izinli/ lisanslı geri kazanım / bertaraf tesisleri ile sözleşme yapmaları ve bu sözleşmeleri Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü’ne 20.10.2023 tarihine kadar sunmaları gerekmektedir.
- c) Yeni yapılacak olan veya kapasitesini artıracak olan tesislerden ÇED Yönetmeliğine tabi olanlar Proje Tanıtım Dosyasında/ ÇED Raporunda, Yönetmeliğe tabi olmayanlar ise ÇED muafiyeti başvurularında, hayvansal dışkıların verecekleri çevre izinli/ lisanslı geri kazanım/ bertaraf tesisleri ile yaptıkları sözleşmeleri sunmaları gerekmektedir.
- d) Kanatlı hayvan entegre tesisleri/ kesimhaneleri üretim yaptırmış oldukları kümeslere yeni civciv vermeden önce, bir önceki dönemle ilgili atık bertarafını nasıl yaptığına dair belgeyi (tarımsal amaçlı olarak toprakta kullanılanlar için ilgili İl/İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü’nün uygunluk yazısı, geri kazanım/ bertaraf tesislerine gönderilenler için ise Hayvansal Dışkı Taşıma ve Geri Kazanım/Bertaraf Formu) talep edecekler, belge ibraz edemeyen üreticilerin kümeslerine civciv verilmeyecek ve gerekli işlemlerin yapılması için ilgili İl/ İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü’ne ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü’ne bilgi verilecektir.
- e) Yumurta üretimi yapılan kanatlı hayvancılık tesisi işletmecileri; tavuk başına günlük dışkı üretimi 15-20 gram olarak kabul edilerek gerçekleştirilecek denetimlerde; tesislerinden çıkan dışkılar ile ilgili “Toprakta Kullanım Uygunluk Yazılarını” veya “Hayvansal Dışkı Taşıma ve Geri Kazanım/ Bertaraf Formlarını” ibraz etmek zorundadır.

T.C
UŞAK VALİLİĞİ
Çevre, Şehircilik Ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

- f) İşletmeciler; “Toprakta Kullanım Uygunluk Yazılarını” veya “Hayvansal Dışkı Taşıma ve Geri Kazanım/ Bertaraf Formlarını” 5 yıl süreyle saklamak zorundadır.
- g) Kolluk kuvvetlerince uygulanan idari yaptırımların bir sureti bilgi amaçlı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü’ne gönderilecektir.
- h) Bu usul ve esaslar içerisinde belirtilen mevzuatta değişiklik olması durumunda mevzuatın güncel hali uygulanır.

Madde 7: Denetim:

(1) Bu usul ve esaslarda belirtilen hususların denetimi ile ilgili olarak;

- a) Karayolunda (İl/ İlçe karayolu) taşıma işlemleri ile ilgili olarak “Taşıma” başlıklı 3.maddede belirtilen hususlar ile ilgili olarak yapılacak denetimlerde Kolluk Kuvvetleri,
- b) Hayvansal dışkının toprakta kullanımı ile ilgili olarak yapılacak denetimlerde İl/ İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü ve Kolluk Kuvvetleri,
- c) Hayvansal dışkının işleme ve bertaraf tesislerinde değerlendirilmesi süreci ve çevre mevzuatı kapsamında yapılacak denetimlerde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü ve Kolluk Kuvvetleri,
- d) Bu usul ve esaslarda adı geçen Kurumlarda isim değişikliği olması durumunda veya görevini başka bir Kuruma devretmesi durumunda; İlgili Kurum yetkili ve sorumludur.

Madde 8: İdari Yaptırım:

- a) Taşıma Başlıklı 3.maddede belirtilen hususlara aykırı hareket edenler hakkında 5326 sayılı Kabahatler Kanununun “Emre Aykırı Davranış” başlıklı 32.maddesi,
- b) Hayvansal dışkının toprakta kullanımı ile ilgili olarak mevzuata aykırı hareket edenler hakkında 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu, 2872 sayılı Çevre Kanunu,
- c) Hayvansal dışkının işleme ve bertaraf tesislerinde değerlendirilmesi süreci ve çevre mevzuatı kapsamında yapılacak denetimlerde mevzuata aykırı hareket ettiği tespit edilenler hakkında 2872 sayılı Çevre Kanunu ve diğer ilgili mevzuat hükümleri uygulanacaktır.

(Handwritten signatures and initials in blue ink)

T.C
UŞAK VALİLİĞİ
Çevre, Şehircilik Ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

EK-2

HAYVANSAL DIŞKI TAŞIMA VE GERİ KAZANIM/BERTARAF FORMU*

Tarih: ... / ... / 20...

ATIK SAHİBİ / ÜRETİCİ BİLGİLERİ			
Adı-Soyadı / Ünvanı			
Kümes İşletme No			
Adres			
Kanatlı Cinsi		Kanatlı Adedi	
Atık Malzemesinin Cinsi			

TAŞIYICI BİLGİLERİ	
Araç Sahibinin Adı-Soyadı	
Araç Plakası	
Araç Kayıt Belgesi Çalışma İzin Numarası	

ATIK GERİ KAZANIM / BERTARAF TESİSİ BİLGİLERİ	
Tesisin Adı / Ünvanı	
GFB / İzin ve Lisans Tarihi ve No'su	
Adresi	
Alınan Atık Miktarı**	

ATIK SAHİBİ / ÜRETİCİ	TAŞIYICI	ATIK GERİ KAZANIM / BERTARAF TESİSİ
Adı - Soyadı	Adı - Soyadı	Adı - Soyadı
İmza	İmza	İmza

* Form Atık Geri Kazanım/Bertaraf Firması tarafından doldurulup imza altına alınacak ve denetimlerde ibraz edilmek üzere taraflarca (taşıyıcı hariç) 5 (beş) yıl süre ile muhafaza edilecektir.

** Alınan atık miktarı Atık İşleme/Geri kazanım/ Bertaraf Tesisinde tartıldıktan sonra yazılacaktır.

ARAÇ KAYIT BELGESİ

Araç Sahibinin Adı :

Araç Sahibinin Adresi :

Araç Faaliyet Alanı :

Araç Plakası :

**Araç Cinsi / Kasa Durumu
(Açık/Kapalı)** :

Taşıdığı Ürün Kategorisi :

Araç Kapasitesi :

Araç Kayıt Belgesi Veriliş Tarihi :

Araç Kayıt Belgesi Numarası :

13.06.2010 tarihli ve 27610 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 6 ncı maddesine dayanılarak 24.12.2011 tarihli ve 28152 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “İnsan Tüketimi amacıyla Kullanılmayan Hayvansal Yan Ürünler Yönetmeliği” hükümleri kapsamında yukarıda ticari adı, adresi ve faaliyet alanı belirtilen tesis/işletmenin kaydı uygun görülmüş olup, bu belgenin alınması diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından ilgili mevzuata göre verilen izin ve ruhsatların alınması mükellefiyetini ortadan kaldırmaz.

.....
**Vali a.
İl Müdürü**